

RDEČI PRAPOR

Glasiilo jugoslovanske socialne demokracije.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10:40 K, za pol leta 5:20 K, za četrt leta 2:60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K. — Reklamacije so poštne proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati. Enostopna petit-vrstica, (širina 72 mm) za izhaja vsako sredo in soboto. enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru. Posamezna številka 10 v.

Mi moramo naprej!

Ali more biti kje socialni demokrat, ki mu je vseeno, če stranka napreduje ali pa ne? Mislimo, da bi moral biti odgovor na to vprašanje zelo enostaven: Človek, ki ne napne vseh svojih sil, da bi napredovala njegova stranka, sploh ne more biti socialni demokrat. Na žalost pa vendar vidimo, da je še mnogo delavcev, ki se štejejo za sodelavce, vendar pa ne mislijo, da je njihova dolžnost sodelovati, temveč se jim zdi, da je stranka nekaj od njih ločenega, ki bo že napravila, kar je treba.

Tako mnenje lahko velja v nedemokratskih strankah, nikakor pa ne v socialni demokraciji. Zakaj delavska stranka ne more biti nič drugega kakor organizirana družba vseh zavednih delavcev. Naravno je pač, da ne more noben posameznik opravljati vsega dela sam, ampak delo se mora razdeliti in vsak mora imeti svojo nalogo. Prav to je zmisel organizacije. Stvar je ravno taka kakor z veliko mašino; vsako kolesce, vsako dvigalo, vsak vijak ima svojo funkcijo, ampak vse funkcije se morajo natančno vjemati, tedaj dela ves stroj kakor je treba. Tako mora biti v stranki. Naloge so različne, cilj pa je eden. In izvrševanje posameznih nalog se mora tako vjemati, da se vsako posamezno delo izpopolnjuje z vsem ostalim delom. Stroj, ki se imenuje »stranka«, pa ni noben posameznik, noben odbor, nobeno društvo, temveč svota vseh sodrugov, ki se prištevajo stranki in ki pričakujejo od stranke svojo osvoboditev.

Zakaj pa smo pravzaprav socialni demokratje? Menda se je marsikdo še premalo vpraševal. Gotovo je, da pristopi ta ali oni svoji strokovni organizaciji ali pa stranki le zato, ker mu tako veleva občutek. »Zdi se« mu, da je socialna demokracija zanj najboljša stranka. Nejasno opaža, da mu meščanske stranke ne morejo koristiti, da je med delavstvom in posedujočimi sloji nasprotje. Sledeč svojemu srcu se pridruži stranki, s katero simpatizira.

To pa ni in ne more biti dovolj. Boj, ki je naložen delavstvu, bo le tedaj uspešen, če so delavci prepričani socialni demokratje. Kar čutijo, je lahko prav lepo, ampak čuvstvo je premalo kritično. Treba je, da delavec v e, kaj je socialna demokracija in zakaj mora biti njen član.

Zakaj smo torej socialni demokratje? Zato ker vemo, da se v kapitalistični družbi delavstvo ne more rešiti na noben način. Vemo, da delavstvo ne more biti svobodno, dokler je kapital v rokah privatnih kapitalistov, dokler se ta kapital obrestuje z delom, ki je odvisno od moči kapitalistov, vemo da so kapitalisti gospodarji dela, ker so delovna sredstva in proizvodna sredstva sploh v njihovih rokah. Vemo, da delavec nikdar ne bo mogel delati za sebe, ampak da bo vse sadove njegovega dela pobiral kapitalist in s prebitkom teh sadov silil delavca v novo od dne do dne hujšo odvisnost, dokler bo on gospodar zemljišča, tovarn, strojev, rudnikov, železnic, parnikov i. t. d. Vemo torej, da bo delavstvo in človeštvo sploh šele tedaj svobodno, kadar bodo proizvodna sredstva splošna last.

To vemo. To moramo vedeti, če hočemo biti socialni demokratje. Komur to ni popolnoma jasno, je lahko nezadovoljnej, celo upornik, ampak socialni demokrat ne more biti in osvoboditvi delavnega ljudstva ne more koristiti.

Če pa to vemo, se moramo vprašati, kako bomo dosegli cilj, brez katerega ni rešitve. Socialna demokracija uči, da so si kapitalisti zavarovali svoje lastninske privilegije s politično močjo. V velikih in malih parlamentih predpisujejo narodu zakone, sebi v prid, ljudstvu v breme; vlade so njihovi odbori, izvrševalni organi kapitalističnih interesov. Politična moč jim daje sredstva, da snujejo z ljudskimi telesi in z ljudskim denarjem armade in marine, ki jim imajo s fizično silo varovati gospodarske privilegije.

Doseči politično moč je torej najvažnejša naloga delavstva. Zato je socialna demokracija politična stranka, zato je politično organizirana, zato širi med ljudstvom politično izobrazbo, zato vodi politične boje.

Če se hoče delavstvo osvoboditi, mora doseči politično moč. To mora razumeti vsak socialni demokrat. Kdor tega ne razume, ni zrel za stranko in ne more biti sodrug. Komur pa osvoboditev delavstva ni prazna beseda, se ne more in ne sme zadovoljiti s teoretičnim spoznanjem, temveč mora sodelovati in pomagati, da se doseže cilj.

Uspešno sodelovati se more samo v organizaciji. Politični uspehi se morejo doseči le v politični organizaciji. Politično se organizirati in dati stranki svojo moč na razpolago za agitacijo in za politične boje, je torej dolžnost, katere ne sme opustiti nihče, kdor hoče biti socialni demokrat.

Vsi hočemo osvoboditev delavnega ljudstva. Torej moramo storiti vse, da doseže delavstvo politično moč. Torej moramo predvsem ustanoviti močno politično organizacijo. Delavec, ki ni politično organiziran, je ravno tak škodljivec kakor stavkokaz, če pa povrh še trdi, da je socialni demokrat, je nepošten.

Sodrugom v resen preudarek.

(Izza Čobalovega procesa.)

V zadnji številki smo poročali o porotni razpravi proti Habetu na tožbo sodruga Čobala. Vsak sodrug, pa tudi vsak nepristranski človek sploh si je lahko napravil sodbo o tistih lopovskih člankih, zaradi katerih je sodrug Čobal iskal zadoščenja, ne da bi ga bil dobil. Težko je molčati o pravoreku častitih gospodov porotnikov, ki so seveda sodili edino po svoji vesti in po svojem najboljšem prepričanju in se seveda nič niso ozirali na to, da je bil užaljeni tožitelj socialni demokrat, ampak so seveda pustili svoje strankarstvo čisto doma in so seveda imeli samo pravičnost pred očmi. Težko je molčati o tej pravici, pri kateri je glasovalo natančno šest vesti proti šestim vestem. Toda, ker je vložena ničnostna pritožba, vsled česar stvar še ni končana, bomo molčali in mirno počakali, kaj poreče druga porota, ker je seveda nemogoče, da bi se sodba o tem predmetu še enkrat prepustila čislanim nepristranskim porotnikom ljubljanskim. Počakali bomo in z nami vred bodo počakali vsi sodrugi, katerih ne more nihče prisiliti, da bi smatrali ljubljansko poroto za izbrani kolegij novodobnih Salomonov.

Vendar pa nam kaže ta proces druge potrebe, ki niso posebno primerne za ča-

kanje in o katerih bi moral prav resno razmišljati vsak zavezen sodrug. Vsa afera, ki nikakor ni izključno osebno Čobalova, pokazuje vnovič in vnovič, da ima socialna demokracija na Slovenskem same sovražnike, neizbirčne glede na sredstva, brutalne in barbarske, fanatične in v svoji strasti slepe za vsako pravičnost. Članki, ki so povzročili Čobalovo tožbo, so bili plodovi brezprimerne infamije in namen jim je bil, uničiti socialno demokracijo v Zagorju z obrekovanjem, z barabstvom, z napadi iz zasede. Podlost tega boja sega že do skrajne meje možnosti; večje hudobnosti in umazanosti ni več misliti v političnem boju.

Socialni demokratje pa se morajo resno vprašati: Ali hočejo še dolgo trpeti, da se bo po njih zlivala gnojica, da se bodo mednje vsipavale zastrupljene puščice, ne da bi se postavili na noge in vračali sovražniku, kar mu gre? Komur taki dogodki, kakršni je Čobalova afera, ki je afera vsega zagorskega delavstva in vse jugoslovanske socialne demokracije, ne odpre oči, je neozdravljivo slep in zanj je najbolje, da gre za peč pa da se ne gane izza nje. Kdor pa spoznava, da je to boj izkoriščevalcev, ki trepečejo za svoj žep, pa v tem boju zlorablajo vse, kar jim je baje sveto, pa lažejo in mažejo, pa obrekujejo in blatijo, pa nastavljajo zanke in pasti, pa teptajo poštenje in pravičnost, ta ne bo mogel ohraniti mirne krvi, ampak kdorkoli je res socialni demokrat, zavezen in prepričan, mora vzkipeti in reči: Tako ne more ostati!

A kaj more delavstvo storiti zoper take lopovščine, ki so postale pri nas že kar vsakdanje? Čobalova afera je vnovič pokazala, da je nasprotnikom glavno orožje njihovo časopisje. Delavstvo pa nima enakega orožja. V časopisju so bili nesramni lopovski napadi. Časopisje je z lažmi pripravilo javno mnenje. Časopisje je porotnikom pihalo na dušo, naj ne pozabijo, da je Čobal socialni demokrat, vodja konsumnega društva, nasprotnik njihovih gospodarskih interesov. Časopisje je dramilo kapitalistično vest, pridigalo kapitalistično moralno in kapitalistično pravičnost. A delavstvo?

Delavstvo mora mirno gledati, kako se kali voda, kako se strupi javno mnenje, kako se falsificira resnica, kako se fabricirajo bombe smrdljivke. Laži se ne morejo pobijati dovolj krepko, resnica se ne more povedati dovolj glasno, intrige se ne morejo razkrivati dovolj jasno, ker nima delavstvo takega časopisja, kakršnega bi moralo imeti.

Čobalov proces in nazori ljubljanskih privilegiranih porotnikov so glasen klic delavcem: Če se hočete bojevati, morate imeti orožje! Vaša naloga je, da si ga skujete. Vaša sveta dolžnost je, razširiti, povečati svoje časopisje tako, da bo kos svoji nalogi, da bo delavcem lahko ščit in meč. Rezultat Čobalovega procesa mora zdraviti najbolj zaspanega delavca. Kdor spriči takega dokaza iz meščanskega tabora ne stori svoje dolžnosti, ni vreden, da je socialni demokrat. In če delavci zdaj ne store vsega, da se povzdigne njihovo časopisje, ne zaslužijo, da bi se jim bolje godilo, nego se jim godi.

Tržaške nacionalistične komedije.

Pretečeno nedeljo smo imeli v Trstu veliko poulično komedijo, nacionalistično pajacado. Ako ne bi bilo vmes žalostne resnice, da so v tej komediji igrali preveliko vlogo revni nezavedni delavci in njihovi interesi, ki nimajo od takih pajacad pričakovati nič dobrega, bi se vsedli k mizi in napisali kritiko, kakršna se napiše o neokusnih komedijah. Ker pa ni tako, ker je drugače kakor bi si želeli ljudje, ki imajo zdrave možgane, bomo govorili resno.

Puljska (?) N. D. O. je priredila izlet v Trst. Za ta izlet je »Edinost« že štiri tedne prej agitirala. Izlet je imel samo en namen: maščevanje zaradi prepovedanega izleta tržaške N. D. O. v Pulj. Način, po katerem se je agitiralo, je dal to jasno razumeti in vsi slov. narodnjaki, do katerih smo se obrnili, so nam to potrdili. To so razumeli tudi italijanski nacionalci in začeli agitacijo proti izletu. Napravili so vse potrebne korake, da bi bila oblast izlet prepovedala in ker se jim to ni posrečilo, so pričeli hujskati svoje pristase proti Slovencem sploh. Zato so porabili dokaj črnila in papirja in sklicali par shodov, kjer so velikani a la Mrak, Menešini, Pitacco i. dr. pripovedovali svoje modrosti in bajke o nevarnosti, preteči tržaškemu italijanstvu. Slovenski nacionalci seveda niso držali rok križem in niso hoteli zaostati za svojimi italijanskimi sobratci. S svoje strani so še huje agitirali za izlet in hujskali svoje pristase proti Italijanom.

Oblast je vso komedijo gledala s svojimi pravičnimi očmi in si rekla: Vi obračajte, jaz bom pa obrnila. Tako se je zgodilo vse, kakor se je moralo zgoditi in kakor je hotela policija. Nič drugače. Tržaško italijanstvo je bilo užaljeno do mozga, tržaško slovenstvo pa navdušeno po starem našem narodnem načinu. Italijanski nacionalci so se zbirali v gruclah na eni strani; slovenski nacionalci na drugi. Ločili so jih — številni kordoni redarjev, žandarmov in vojakov. Nacionalci se niso mogli pretepati in to jih je bolelo. Puljski izletniki so prišli v Trst ob 11. dopoldne in se izkrcali na pomolu št. 1 v prosti luki, kjer so jih čakali slovenski narodnjaki. Odtod so šli po ulici Geppa, ki je bila od policije prej izpraznjena in sedaj dobro zastražena, pred »Narodni dom«, kjer so bile govorance. Govorance več ali manj okusne, več ali manj vsakdanje narodnjaške. Potem so šli izletniki v veliko dvorano v »Narodnem domu«, odtod h kosilu, od kosila v »Narodni dom«, odtod zopet v sprejeto na veselčni prostor v Rojan in odtod menda že pred 8. zvečer zopet na parnik. Veselica je bila nadvse klavrna, udeležba slaba, ako pomislimo na razne narodne veselice.

Italijanski nacionalci, ki jim je bilo žal, da niso mogli natepsti slov. nacionalcev, so odšli po raznih ulicah v gruclah. Pobili so kavarno »Minerva« na Acquedottu, razbili okna »Živnostenski banki«, sneli in razbili table »Jadranski banki«, menda tudi »Trgovski obrtni zadrugi« v ulici S. Francesco ter tu pa tam junaško in po narodnjaško pretepli kakega Slovence pa dva Italijana in tri Nemce, ki so se predrznili nositi na glavi klobuke »kakršne nosijo Slovenci, kadar pridejo v Trst«. Besede, ki so med vejicami in podčrtane, je napisal »Piccolo«. Mesto je bilo kakor v obsednem stanju. Povsod čete redarjev, žandarmov, in vojaštvo je bilo konsignirano. Zvečer se je bog oče spomnil na večino prebivalcev, ki jih vsa komedija ni prav nič zanimala in poslal dež, ki je spočetka padal v drobnih kapljicah, potem pa lil kakor iz škafov. To je pomagalo in ohranjeno je bilo italijanstvo Trsta in ohranjena je bila čast slovenskega naroda in mir vsem, ki so si miru želeli. Drugi dan v ponedeljek so slovenski narodnjaki pobili šipe otroškemu vrtcu »Lege nazionale« pri Sv. Ivanu.

To poročilo je kratko, pa resnično. Slovenski narodnjaki so se po svoje zabavali, zastraženi do zob. In po »Edinosti« sodeč, so z uspehom zadovoljni. Italijanski nacionalci so tudi zadovoljni z uspehom svoje agitacije. Koristi, ki donajajo narodom take nacionalistične pajacade, so razumljive vsem, ki nimajo možgan na pravem mestu. Mi teh koristi ne moremo pojmiti. Kakšen namen pa naj ima izlet, katerega udeleženci pridejo v oddaljeno mesto ob 11., gredo h kosilu in

potem na izredno neokusno veselico? Kakšne koristi imajo izletniki, če pridejo v mesto, pa morajo korakati po od policije zastraženih ulicah? Kakšne koristi ima italijanstvo, če so pobalini razdejali slovensko kavarno in pobili par šip? Kaj bodo imeli od tega, če »Piccolo« tak vandalizem, ki se je mogel vršiti le vsled pomanjkanja redarjev, (ki so vsi stražili slovenske narodnjake), poveličuje do herojstva?

Namen izleta je bil (to je očitno) provokacija, namen provokacije je bil vzbuditi narodno sovraštvo, ki se hoče gojiti na italijansko in slovensko nacionalistični strani z vso silo. To so sadovi narodnjaštva, ki je domisljavo do blaznosti, predrzno do hudobnosti in hudobno do zločinstva. Ti pa, ubogi delavec, trpi in pretepaš se na čast in v korist svojim narodnjaškim demagogom, moli in vpij živio in evviva, kadar boš lačen in proklinjaj, če pride k tebi prijatelj in ti ponudi prijateljsko roko in delavsko čuteče srce.

Toliko za danes. Potrebni komentar k vsemu priobčimo posebej.

Politični odsevi.

* **Draginja** je tista točka, ki zanima in vznemirja delavstvo po vsej državi. Danna-dan so shodi po vseh deželah, povsod se zbirajo ogromne množice ljudstva, vse zah-teva resnih korakov za ublažitev strahovite draginje. Vse je razburjeno, le vlada je mir-na. In mirne so nacionalistične stranke, ki begajo svoje ovčice s svojimi starimi frazami a za bedo narodov nimajo niti besedice, kaj še le srca. Draginja gor, draginja dol — narodni advokati, naj so liberalni ali klerikalni, delajo dobre kupčije, pa niso neumni, da bi si zamašili vir, ki jim bogato teče. Bienenrth prenaša draginjo, zato mu je vse-eno, kaj bo s parlamentom, kaj bo z de-željnimi zbori. Weiskirchner jo prenaša, zato ga ne tarejo zaprte meje. Narodnjaški vodi-telji vseh barv jo prenašajo, zato jim je prav, da se narodi ravsaajo in koljejo. A ljudstvo? Ljudstvo, ki strada, a ne sme krasti in be-račiti? Kdaj se bo spametovalo ljudstvo?

* **Avstrijski katoliški shod** je bil letos v Inomostu. Parade so klerikalci napravili, ko-likor je bilo mogoče, vendar pa ne morejo zakriti dejstva, da ni vse tako, kakor bi radi. Imenuje se pač avstrijski katoliški shod, toda udeležba nenemških klerikalcev je tako majhna, da je že smešno govoriti o sploš-nem avstrijskem shodu. V petek večer so četrt ure zvonili vsi cerkveni zvonovi v Ino-mostu in možnarji so pokali. A vsak opa-zovalec je videl, da je ves spektakel prisil-jen. Klerikalci so upali, da bo ves Inomost v zastavah, toda privatnih hiš je bilo bore malo okrašenih, pač pa so vihrale zastave s cerkev, kloštrov in s — hotelov. Veliko ne-vojlo je v mestu povzročila papeževa zasta-va, katero so obesili na poslopje deželnega zbora. Otvoritveni shod je bil naravnost kla-vern. V velikanski mestni dvorani je bilo do 600 oseb, dočim so jih bili klerikalci priča-kovali na tisoče. Dobra polovica so bili popi, potem voditelji klerikalnih strank, pa klerikalni študentje. Na galerijah pa nekaj žensk. Ljudstva ni bilo.

— **Zelo srdito se govori** letos na »ka-toliškem« shodu. Najsrditejši med vsemi pe-telini je znani pater grof Galen, ki je bil že zato sila jezen, ker je imel komaj 150 pos-lušalcev. Klerikalcem je seveda še vedno prav posebno pri srcu šolsko vprašanje. Se-veda jim ne gre zato, da bi se otroci ljud-stva več naučili in dobili boljša umna sred-stva za težke boje v življenju, ampak na dnevnem redu so imeli »rešitev in pospeše-vanje krščanskega duha v višjih in nižjih šolah«. In sprejela se je resolucija, v kateri se naravnost izreka, da »katoličani« odkla-njajo državni ljudskošolski zakon. Vsi na »krščanski podlagi« stoječi poslanci se po-zivljejo, naj delujejo na to, da se ljudsko-šolski zakon preosnuje v »katoliškem duhu«. V tem zmislu se pozivljejo klerikalci celo na samopomoč. In mimogrede je predsednik shoda grof Hubert Galen tudi omenil, kdaj mislijo klerikalci izvesti glavni napad; ome-nil je to v neki opazki, ko je govoril o »na-šem krasnem prestolonasledniku«. Šola po-vsem v klerikalnih rokah, šola kot glavno poneumnjevalno sredstvo — saj bi bilo res krasno!

* **Posebna luč nebeška mora biti** smi-hovski okrajni glavar. Delavec Vaclav Kvas-nička je smihovskemu okrajnemu glavarstvu naznanil, da izstopa s svojo ženo iz kato-liške cerkve. Naenkrat je prišel v njegovo stanovanje distriktni zdravnik dr. Velt, češ da mora po nalogu okrajnega glavarstva preiskati duševno stanje Kvasničkove žene. Nam se zdi, da bi bilo bolj nujno, preiskati duševno stanje tega čudnega okrajnega gla-varja.

* **Nekoliko deželnih zborov** je že sklicanih. Dne 19. t. m. se snide deželni zbor za Šlezijo, dne 20. deželni zbor za Nižje Avstrijsko, Salcburško, Štajersko, Koroško in

Pedarlsko, dne 22. za Gališko, dne 28. za Gornje Avstrijsko. Ostali deželni zbori se imajo sklicati pozneje, kranjski baje sredi oktobra.

* **V dalmatinski deželni zbor** je bil v kuriji velikih davkoplačevalcev pri nadomestni volitvi izvoljen član hrvaške stranke dr. Bulat.

* **Konferenca radi češkega dežel-nega zbora**, bolj rečeno predkonference za te spravne konference so se pričele v pon-deljek v Pragi. Zbrali so se češki in nemški deželnozborski poslanci, vsaki zase, da sprej-mejo poročila svojih zaupnikov. Razprave so bile na obeh straneh tajne. Čehi so sklenili, da pošljejo na konference zaupnike vseh šeš-kih strank.

* **Češka dežela** je že zdaj pasivna in če bi bil privaten človek v njenem položaju, bi bil moral že davno napovedati konkurs. Po poročilu, ki ga je podal deželni odbornik dr. Eppinger ministrskemu predsedniku, je v blagajni 1.273.000 kron. Ampak naj-novejši izdatki dežele za plače uradnikov in uslužbencev, za bolnišnice, pripravljavnice, blaznice itd. znašajo milion kron na mesec. Pričakovati ima dežela letos le še 973.304 krone od zvišane naklade na žganje. Državi sami je že dolžna šest milionov. Take po-sledice poraja blazna avstrijska politika. Si-cer so pa v Avstriji druge dežele, ki tudi niso mnogo dalje od bankerota.

* **Kdaj se skličejo delegacije**, se do-loči še le na skupni ministrski konferenci, ki bo dne 22. t. m. na Dunaju.

* **Ban Tomašić** je bil v ponedeljek pri cesarju tričetrt ure na audienici in je poročal, kaj pričakuje od novih volitev za hrvaški sabor. Tomašić ima seveda najboljše nade.

* **Hrvaško srbska koalicija**, ki se pri-pravlja, da izvrši harakiri na svojem telesu, je še sklenila, da pojde skupno v volilni boj. Medtem sta pa tudi hrvaška stranka prava in takozvana napredna stranka sklenili, zdru-žiti se v eni stranki in sta v ta namen iz-delali sila obširen statut. Spisala bi se bila lahko tudi cela knjiga, pa se vendar ne bi dalo utajiti, da je »napredna« stranka umrla. Kajti zaradi združitve s »stranko prava« je morala odložiti vse tisto, zaradi česar se je nekdaj bila ustanovila. Med hrvaškimi »na-prednjaki« in našimi »narodnimi radikali« je fatalna sličnost. Tu in tam na jeziku ve-like fraze, v dejanju pa popolna impotenca.

* **Stadlerjeva stranka** nima veselih dni. Pri glavnih volitvah za bosenski sabor je ostala skoraj povsod brez uspehov. Sedaj je upala, da se popravi njena usoda pri nado-mestnih volitvah. Pa so si volilci zopet po-kazali osle. V drugem razredu ni bil izvoljen ni eden njenih kandidatov, v prvem razredu pa je dobila enega, toda ne z volilno zmago, ampak z žrebom, ki je vsled enakosti glasov imel odločiti med njenim in nasprotniškim kandidatom. Če ne more zmagati niti v raz-redu, v katerem so volilci večinoma odvisni uradniki, je jasno, da niso klerikalne baha-rije v Bosni nič drugega, kakor napihovanje zabe.

* **Na Ogrskem** zopet pokajo žandarske puške. Madžarska država je v nevarnosti, ker nosijo rumunski kmetje v južnovzhodnih krajih — rumunske barve na klobukih! To je na Ogrskem strogo prepovedano in se smatra za tako črno veleizdajstvo kakor klic »živila Srbija« v Ljubljani. Ker pa kmetje le ne marajo odložiti svojih kokard, ni bilo žandarjem mogoče drugače kakor streljati, pa so res streljali in v neki vasi ubili dvoje ljudi! Človeško življenje je na Ogrskem cena za kokardo na klobuku!

* **Grška vlada** zanikuje vesti, ki se raz-širjajo, češ da so se pomnožile grške čete ob turški meji. Nasprotno pa trdi, da so Turki skrivaj poslali mnogo vojaštva na mejo.

* **Srbija** si namerava v Parizu izposo-diti 100 milionov frankov za vojaške potreb-ščine, za železnice in za pokritje proračun-skega deficita.

Domače vesti.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Zavijanje »Slov. Naroda«**. Na zad-njem shodu v »Narodnem Domu« je sodrug Kopač, govorec o personalnih hišah za želez-ničarje, mimogrede omenil tudi državnega poslanca in bivšega župana Ivana Hribarja. To pa se smatra v Cerkljah takoj za crimen laesae maiestatis, pa je »Slovenski Narod« dobil povelje od njega ljubljanskega veli-čanstva, da razglasi kar vse pavšalno in apodiktčno za »zlobno podtikanje.« Pa »Sl. Narodu« se je že večkrat zgodilo, da je bil nepreviden s svojimi trditvami in tudi to pot bi bil bolje storil, če bi bil lepo molčal; če je pa prišel kabinetni ukaz, naj bi ga bil položil v koš, tam kjer je najglobokejši. Če ne bi imel Hribar nesrečne navade, da hoče vedno veljati za svetnika, bi bila stvar s Kopačevimi besedami na shodu že končana. Ker mu pa žila ne da miru, naj se pa zah-ovali sam sebi, če smo prisiljeni povedati tudi

ni še par besed. Tudi mi smo se informi-rali, — pri sodrugu Kopaču, ki seveda ni tak imperator kakor On, kateremu pa imamo vendar dovolj razloga verjeti. In sodrug Ko-pač nam je povedal to le: »Namenoma sem na shodu zelo rezervirano omenil Hribarja, ker nisem na noben način hotel povzroko-vati mnenja, da trobim v rog tistih, ki so ga strmoglavili ali pomagali strmoglaviti v občini ali pa da hočem na tleh ležečemu dajati brce. Zato sem le z najkrajšimi bese-dami povedal, kaj da je Hribar svoj čas iz-javljal o železničarskih stanovanjih. Tudi ton mojih besed gotovo ni bil tak, da bi se mi mogla očitati nedelikatnost ob nepravem času in na nepravem mestu. Toda ker se mi za to očita zlobno podtikanje, sem pri-siljen, pomagati spominu gospoda Hribarja, ki vendar preveč igra mučenika in le muče-nika, kakor da ni še vedno državnozborski poslanec, bogat mož, načelnik stranke, skrat-ka človek, ki ne leži na tleh, ampak ima svoje pozicije pa se poleg vsega mučeništva lahko brani in bojuje. Kar vem o spornem vprašanju, mi je povedal sedaj vpokojeni tržaški ravnatelj državne železnice dvorni svetnik Ruff. Po vseh izkušnjah nimam no-benega povoda, dvomiti o Ruffovih besedah. Povedal pa mi je pred približno poldrugim letom sledeče: Pri meni je bil državni po-slanec in ljubljanski župan gospod Hribar intervenerat radi stavbe železniške delavnice v Ljubljani. Vprašal sem ga, če se bo v Ljub-ljani pač dobilo toliko stanovanj, kolikor jih bo treba za veliko število delavcev, potreb-nih za nameravano delavnico, ker bi se dru-gače železniško ravnateljstvo moralo pobri-gati za stanovanja na ta način, da bi se gradile personalne hiše. Gospod Hribar mi odgovarja, da tega ne bo treba, ker se v Ljubljani dobe primerna stanovanja, če bi jih pa vendar zmanjkalo, poskrbi gospod Hri-bar (mislil je menda »občina«) zanja. Per-sonalnih hiš torej ne bo treba zidati.« — Kar sem dejal jaz na shodu, ni bilo nič dru-zega kakor konstatiranje tega dejstva. Zdej pa še dostavljam: Po Ruffovih besedah se da soditi, da je Hribar vsaj sokriv, da se še niso gradile personalne hiše. Da pa se bo gosp. Hribar lažje spomnil svojih besed, naj omenim o njegovem pogovoru z gospodom Ruffom — po pripovedovanju ravnateljsem — še to. G. Ruff je vprašal g. Hribarja, če je toliko slovenskega delavstva, seveda pri-merno kvalificiranega, na razpolago, kolikor ga je treba za nameravane delavnice. Gosp. Hribar je odvrnil, da ga ni; saj ni mogel odgovoriti nič drugega, ker bi se morali go-diti sami čudeži, če bi v naših zaostalih raz-me-rah imeli take čete kvalificiranih delav-cev. G. Ruff je tudi vprašal, kako je s teh-niki, s strojnimi inženjerji itd. Tudi na to je g. Hribar odgovoril po pravici, da jih ni. Na to je dejal g. Ruff: Kolikor je sloven-skih delavcev in tehnikov, jih bomo vzeli, če se zgradi delavnica; ako bi jih bilo dovolj, bi vzeli vse. Ker pa sami pravite, da jih n-dovolj, ne bo druge pomoči, kakor da se vzamejo nemški inženjerji, nemški mehaniki, nemški delavci sploh. In če pride taka mno-žica nemškega osobja stalno v Ljubljano, dobi tudi nove nemške šole. G. Hribar je na to odgovoril: Naj jih dobi, da le dobi Ljubljana delavnico. Na to g. Ruff: Tedaj nam pa ne smete očitati, da pospešujemo germanizacijo. In gosp. Hribar je dejal, da ne bo nihče očital tega. Mislim, da zado-stujejo ta suha dejstva in da mi ni treba da-jati komentarja.« — Tako sodrug Kopač. Tudi mi mislimo, da ni treba nič kome-n-tarja, ker si ga vsak čitatelj lahko napravi sam.

— **Katoliški »Slovenec«**, o katerem se že davno ve, da je velik »delavski prija-telj«, dela opazke o kodanjskem kongresu. Da so zlobne, se razume samo po sebi. Povrh so pa še neumne. A za njegove backe so že dobre. Saj je bilo »Slovenec« dolgo-letno delo uspešno, to se pravi, vzelo je nje-govim bravcem še tiste ostanke pameti, kar so jih imeli. Danes jim lahko pripoveduje, da je škof Jeglič najučenejši in najbolj svo-bodoljubni škof na svetu, da je Šušteršič ubog preganjan mučenik, da je španski mi-nister Ferrer dal postreljati vse jezuite, da je papež izdal encikliko, po kateri se pretaka sama pravičnost, pa mu bodo tudi verjeli. Zakaj »Slovenec« bralci znajo krepko ver-jeti, le misliti ne znajo. Zato jim sme tudi servirati svoje zarukane članke o kodanjskem kongresu, ne da bi se mu bilo bati resne kritike. In zato nam tudi ne prihaja na mi-sel, da bi z njim polemizirali o tem predmetu. Ampak na njegove opazke imamo tudi mi kaj opomniti. Katoliški list sicer pobija v drugi vrsti to, kar pravi v prvi in v tretji to, kar je dejal v drugi. Vendar bi se rad po-kazal narodnega in trga internacionalizem socialne demokracije na drobne kose. Vsaj poskuša ga trgati. Toda če je »Slovenec« tako navdušen za narodne oblike, naj nam pojasni, zakaj se ne briga zanje na tistem polju, ki mu je najbližje. V Istri in Dalma-ciji so stoletja rabili slovenski jezik v cerkvi; vaticanu zatira to šego z vsemi sredstvi in

uvaja povsod latinščino, a slovenskemu »Slo-venec« je to prav. Ko so Ricmanjci zahte-vali slovenski cerkveni jezik, je »Slovenec« vdihnil po njih kakor po tolovajih. Zakaj se tu ni navduševal za slovanstvo? ... Zato ker mu sploh nič ni do slovanstva in ker ni klerikalcem narodnost nič drugega kakor ri-bičem črvi.

— **Žandarji so zapustili Ljubljano** — kaj bo iz nas? Če bi bila Ljubljana še do-volj krščanska ali pa vsaj starotestamentna, bi se potolažila z Jobovimi besedami: Gospod je dal, gospod je vzel. Ampak Ljubljana je poganska in bog Schwarz, ki bi moral biti njen bog, se Ljubljančanom ne zdi bog; njegovo slavo so peli angelni s pikelhavbami in bajeoneti, ko so Ljubljančani odvrčali svoje oči od Olimpa na Bleiweisovi cesti — kaj bo z glorio zdaj, ko so angelni vzeli slovo? In kaj naj Ljubljana počne s svojimi navadami, v katere se je komaj vživela, pa jih mora zopet opustiti brez nadomestila? Kdaj se končajo gledališke predstave, se ve že ob začetku sezone; vsak cirkus naznani naprej svojo »nepreklicno zadnjo predstavo« in tedaj se ve, da nastopi le še trikrat ali štirikrat. Schwarzovi angelni varuhi pa so izginili kakor kafa, kakor da jih je vzela črna noč in naše uniform željne oči strme brezupno v jesensko meglo. V Ljubljani, ki ima kratko gledališko sezono, nobenega va-rieteja, nobene damske kapele, je bila ugodna zabava, kakor javne »mance«, če je človek iz Šelenburgove ulice zavil v Prešernovo. Ali bo v poštni veži žandar, ali ga ne bo? Od »Slonovega« ogla ni videti ničesar; smuk mimo pošte pa »desno glej« — aha! Aaaa — nič. Kje pa je? Patrola je v poštni pa-lači, to vemo. A kje je vedeta? Kje je X Schwarzove politične matematike? ... Alo, dol do franciškanskega mostu pa lepo oprezno nazaj; morda se pojavi dražestna prikazen zdaj? Da? Ne? Da? Ne? ... No, če ni bilo rezultata pri pošti, jo je človek lahko mahnil mimo sodnije; če tu ni bilo nič, je še ostala kombinacija s finančnim ravnateljstvom, z vladno palačo itd. In zdaj je konec te pri-kupljive igre. Kako nam jo bo nadomestil gospod Schwarz?

— **Ljubljana je res nemirno mesto**, ampak ne v tem zmislu, kakor se zdi na-šemu splošno priljubljenemu in nenavadno-modremu gospodu Schwarzu. Proti nemiru, ki je res siten, tudi ne bi nič opravil s svo-jimi žandarji. Mogoče da on sploh ničesar ne ve o njem. Pač pa trpinči včasih bolehtne in pa take ljudi, ki morajo delati po noči, da je strah. Ljubljana se hoče na vsak na-čin prištevati modernim mestom, ampak v nekaterih ozirih je prava vas. Ena nadioga so psi, ki jih imajo tupatam ponoči po dvo-riščih in vrtovih. Taka mrha včasih laja in tuli po cele ure; navadno zdrami še neko-liko tovarišev in potem se razlega pasji koncert, da bi moral mrtve zbuditi. Cemu je tega treba? Tako na psu pa menda vendar ni varnost v Ljubljani, da bi ne za-dostovale ključavnice, stene, policija, nočna straža in kar še spada k temu aparatu. Kdor hoče imeti psa, naj ga po noči zapre, ne pa da bi take mrhe smele nadlegovati in trpinčiti ljudi, ki potrebujejo počitka ali pa vsaj miru. Druga ljubljanska mora so pa zvonovi. Magistrat je prepovedal igro or-kestrionov in podobnih instrumentov po noči. Prav. Ampak najslabši muzikalni av-tomat ne more biti tako nadležen kakor zvonovi po noči, zlasti taki, kakršne imajo po nekaterih cerkvah. In včasih ni ne konca ne kraja neznosnemu klenkanju, ki bi še zdravega človeka napravilo nervoznega, bol-nemu pa naravnost krajša življenje. Kaj ni prav nobene oblasti, ki bi mogla ljudem po noči poskrbeti mir?

— **Predavanje in shod v Idriji**. V so-boto, 17. t. m. bo ob 9. zvečer v prostorih rudarskega društva v Idriji javno predavanje, na katerem bo sodrug dr. Tuma iz Gorice govoril o pomenu in potrebi mladinski or-ganizacije. Predmet je torej zanimiv in važen. Prireditelji predavanja so prepričani, da se bo v soboto položil temelj mladinski orga-nizaciji, ki naj izpopolni splošno organizacijo delavstva v Idriji. Zato pričakuje, da se ude-leži predavanja mladina obojega spola v Idriji, s čimer pa seveda tudi odraslim ni zabranjena udeležba. — V nedeljo, dne 18. t. m. ob 10. dopoldne bo velik ljudski shod v dvorani pivarne pri »Črnem Orlu«. Dnevni red je sledeči: 1. Socialna demokracija in politične stranke v Avstriji z ozirom na se-danjo draginjo. 2. Slučajnosti. Poročevalec sodrug dr. Henrik Tuma. Vsi delavci so vabljeni, da se v čim večjem številu udeleže tega shoda.

— **Iz Tržiča**. Tukajšni ajmohtarji prav pridno pošiljajo svoje vzorce po svetu. Izmed devic so poslali dve najgorečnejši v Palestino. Za to ekspedicijo pa še ne vemo, kakšne uspehe bo imela. Imenitnejša pa je bila druga, akoravno je bila krajša; a bila je številnejša. V nedeljo, 4. t. m. se je vzdignila cela jata čukov, prva vzorcev, ter je poletela navse zgodaj čez hribe in doline na Brezje h ka-pucinom. Kapucini so se seveda silno raz-

veselili teh cvetov katoliške morale, pa so si menda predstavljali, da imajo legijo angeljev pred sabo. Ko so izletniki prišli domov, so nekateri takoj drugi dan začeli vršiti svoj program. Dva najbolj navdahnjena sta v predilnici takoj zjutraj začela delovati s tem, da je prvi ovadil svojega sodelavca nadmojstru, v tem ko je drugi klical Urha, ker mu je ognjena voda revoltirala v želodcu. Prvi pa, navdušen po svojem prvem sramotnem dejanju, je takoj nadaljeval s tem, da je vrgel po tleh neko delavko in nekega fantiča, kar pa vendar ni ostalo brez posledic, ker se je fantič takoj pritožil pri nadmojstru. Pri tej priložnosti pa mu je že tudi po Urhu okrepčani sotrudnik pomagal s tem, da ga je on, čuk čuka, prav po katoliško očrnil zaradi nastalega pretepa pred nadmojstrom. A to ju ni oviralo pri njunem dnevnem redu; ta je bil izčrpan preden je minul šiht. Kajti ob tričetrt na šest se jima je že zopet zahotelo ognjene vode, po domače jerusa, pa sta pohitela skrivaj čez tovarniško ograjo; a kot spretna čuka sta se vedla tako nerodno, da se jima je načrt ponesrečil, bila sta opažena in sta morala takoj drugi dan k raportu. Pa naj še kdo reče, da niso nadbudni naši čuki! Ej, imajo pač dobre inštruktorje!

Trst.

„Ljudski oder“. V soboto, 10. t. m. se je vršil občni zbor našega »Ljudskega odra«. Gotovo imamo dovolj vzrokov, da smo na to svoje izobraževalno društvo ponosni, zato tudi smatramo njegove občne zборе za važne.

Zborovanje je otvoril dosedanji društveni predsednik sohr. Anton Jernejčič. Zahvalil se je navzočim, ki so se bili zbrali v lepem številu, kar nam dokazuje, da zna delavstvo ceniti delo našega društva. Na to je sodrug Regent podal splošno poročilo o delovanju in blaginjskem stanju društva. Iz tega poročila, ki obsega poslovno dobo od 1. januarja 1909. do 31. julija 1910, razvidimo sledeče: Društvo je imelo K 942:23 dohodkov, pa 942:94 stroškov. Torej 71 vinarjev primanjkljaja. Pevski odsek vodi samostojno blaginjo in ta je imela v isti dobi 101 krono prebitka. Skupni dohodki matice in pevskega odseka znašajo K 1641:09; skupni stroški K 1540:80. Torej K 3181:89 prometa. Društveni inventar je vreden K 3121:33; in sicer: Knjižnica K 2353:38; drugo matično K 272:80; pevski odsek K 495:20. Aktiv je K 3221:67; pasiv pa K 1131:84, torej K 2089:83 čistega imetja. Društvena knjižnica šteje 1054 zvezkov, v katerih je zvezanih preko 4000 raznih spisov. Knjige so po večini v platno, deloma pa v polplatno vezane. Dve tretjini zvezkov tvorijo slovenski, tretjino pa hrvaški spisi. Zaradi nabave novih knjig je odbor v tej dobi uredil knjižnico dvakrat. Poleg svojih članov izposoja društvo knjige tudi članom zveze prometnih delavcev. Z obema zvezama ima društvo pogodbo. Da se je omogočilo izposojanje knjig pekovski delavcem, je knjižnica odprta ob sredah, četrtkih in sobotah od 10. do 11. dopoldne. Zveza prometnih delavcev ima v Trstu več podružnic. Pridno so si izposojali knjige člani podružnice uslužbencev glavnih skladišč, člani podružnice pristanišnih delavcev, zlasti pa hrvaški člani podružnice pomorščakov. Poslednjim se je dovolilo, da vzamejo lahko po več zvezkov na daljša potovanja po morju in je zaradi tega tudi podaljšani termin za vrnitev knjig. Skupaj je bilo v tej dobi izposojenih 5178 knjig. To število bi se seveda podvojilo in potrojilo, če bi se delavci nekaterih strok bolj zanimali za izobrazbo. Treba bo pač v tom oziru kaj ukreniti. Vsekakor pa kaže že to število lep napredek, kajti pozabiti ne smemo, da so naši člani delavci, to se pravi, da ne spadajo v kroge, ki imajo za svojo izobrazbo na razpolago mnogo več časa.

Predavanj je priredilo društvo v tej dobi samo 10. Velike so bile ovire, ki so onemogočile prirediti več predavanj. Skoro vsa predavanja so bila dobro obiskana. Vseh predavanj se je udeležilo 2005 oseb. Obiskovalci predavanj so po večini delavci. Izjema je bila le pri nekaterih predavanjih. Prost vstop imajo vedno brezposelni delavci in dijaki. To mora ostati tudi v bodoče. Pri predavanjih je imelo društvo 119 kron zgube. Toda vsi dosedanji odbori so bili že pripravljeni na izgubo pri predavanjih. Na to bo moral računati še marsikateri bodoči odbor. Toda to ne sme ovirati dela, kajti za izobrazbo delavstva je treba najti sredstev na vsak način. Prišel bo že čas, ko nam bo trud stotero povrnil. To bo tedaj, kadar bo o vsi delavci cenili veliki pomen izobrazbe. Do tedaj je pa vstrajno in redno delo nujno potrebno. Predavatelji so bili: dr. Merhar, dr. Dermota, E. Kristan, Zofka Kveder in dr. Ferfolja. Vsem se danes iz srca zahvalujemo, zlasti našemu velikemu prijatelju E. Kristanu, ki nam je bil vedno na razpolago tudi kot dobri svetovalec in na katerega veliko pomoč smemo že nadalje računati. Ves čas svojega obstanka je pa pri-

redilo društvo 121 različnih znanstvenih predavanj, pri katerih je preko 30.000 poslušalcev uživalo najlepše sadove umstvenega dela. To je pač delo, na katero smemo biti po pravici ponosni, tembolj, ker je to veliko delo sadu inicijative sicer zavednih delavcev, delo, ki je bilo započeto s praznimi rokami pa z neznanskim hrepenenjem po izobrazbi. Saj je tudi naša lepa knjižnica nakupljena z denarjem, ki so ga delavci po vinarjih skupaj zložili. In kdor pojde po tej poti vstrajno naprej, mora zmagati. Društvo je priredilo dve veselici v večjem obsegu. Pri obeh so sodelovali diletantje društvenega dramatičnega odseka in naš pevski zbor. Poslednji je pa sam priredil več veselice.

V poslednjem času je društvo izdalo lično knjižico kot prvi zvezek svoje knjižnice. Priredil jo je naš dr. Ferfolja po predavanjih treh nemških predavateljev v Delavskem domu. Knjižice se je tiskalo 3000 izvodov. Moralen uspeh je lep. Kako bo v materialnem oziru, se še ne ve in bo o tem sklepal bodoči odbor. Vsekakor moramo na tem mestu izreči prisrčno zahvalo sodrugu Ferfolji za njegov trud, za katerega ni zahteval nobene odškodnine. Poleg njega pa gre hvala tudi sohr. Kopaču, ki nam je poskrbel jamstvo pri tiskarju in se potrudil za razpečevanje knjižice med železničarji. To je tudi lep uspeh. Po tej poti tedaj naprej, vstrajno in neomahljivo. Naj se razširja po vsem svetu glas naših nasprotnikov o našem narodnem izdajstvu; naj buči nad nami vihar nasprotniške jeze in srda; naj bo pot še tako trda in trnjeva, mi pojdmo naprej! Mi moramo naprej, ker je to smoter našega življenja.

Poročilo se je soglasno vzelo na znanje in se je na predlog nadzorovalnega odseka izrekel odboru absolutorij. Po lepi razpravi o nadaljnjem delovanju društva so se dale novemu odboru nove naloge, zlasti za ustanovitve stenografske šole. Razprave so se udeležili skoro vsi navzoči. Zlasti je pa sohr. Ferfolja podal lepe misli o novem delu.

Bilo je pač, da so se vsi navzoči zavedali lepe naloge našega društva. Nato so bili soglasno izvoljeni v novi odbor sledeči sodrugi: Predsednik: Josip Petean; odborniki: Josip Bratina, Rudolf Golouh, Ivan Gruden, Rajko Kampuš, Josip Rože, Anton Vaupotič, Drago Vrabec, Vinko Vrabec; nadzorovalni odsek: Fran Sešek, Franjo Straus, Konrad Toplak. Izvzemši brata Vrabec in sodruga Seška je novo vodstvo sestavljeno iz raznih mladih novih moči, katerim je občni zbor zaupal to našo lepo institucijo. Na njih je sedaj, da se izkažejo vredne tega zaupanja in da vodijo društvo po poti, ki drži v lepo, svetlo bodočnost.

Istria.

— Pokopališče živih. Za c. in kr. mornarico se opravljajo na Valdefigo velika dela. Zasuti se ima del morja, zgraditi novo obrežje, pomol itd. Mornarica je za ta dela najela cele čete dalmatinskih in bosenskih delavcev, s katerimi se ne ravna mnogo bolje kakor s črno živino. Izučeni zidarji n. pr. služijo na Valdefigo za 1 krono manj na dan kakor v mestu. Lahko si je misliti, kako se še le izkorišča nekalificirani delavci! Skoraj vse delo se opravlja v režiji mornarice same in ta ravna z delavstvom grje od vsakega privatnega kapitalista. To pa je voda na mlin puljske N. D. O., kateri je marina izročila to delavstvo pod okrilje in ga tako stražila, da se ubogim sužnjem ne more približati noben zaupnik strokovne organizacije, noben socialni demokrat. V resnici žive ti delavci kakor v ječi: po dnevi pod strogim nadzorstvom na delu, po noči zopet pod stražo v svojih bednih barakah. Mornarica in N. D. O. hodita roko v roki. Vsi priganjaci in »kapi« so člani N. D. O. Tudi sedanjí poslovodja Zemal je »naroden delavec«. Za zboljšanje zlega položaja te uboge raje pa ni N. D. O. še nikdar storila najmanjšega koraka. Vsa njena skrb je v tem, da bi nobeden onih delavcev ne prišel v dotiko s kakšnim socialnim demokratom. Po pravici se lahko reče, da opravlja N. D. O. mornarici službo biriča. V teh razmerah je usoda uboge delavske pare grozna. Da imajo kakšne pravice, jim ne pove živ krst. Če so volitve za bolniško blaginjo ali kaj podobnega, jih ženo kakor čredo ovac glasovat za kandidate mornarice. Zanje pa se ne briga nihče in pregrešno brezskrbnost podjetništva najbolj označujejo nesreče, ki so tu na dnevnem redu, ne da bi se bila le v enem slučaju uvedla preiskava, ne da bi se preskrbela le najmanjša naprava za varnost delavcev. Tako se je primerila zopet katastrofa v četrtek. Bil je sicer praznik, ampak zato se ne briga mornarica. Delalo se je kakor vsak dan. Okrog poldneva so z minami razstrelili neko skalovje, vsled česar je bila zemlja daleč naokrog močno razrita. Ob 12. so imeli delavci opoldanski počitek. Ko so se ob 1. vrnili na delo, se je pod tremi naenkrat pogreznilo skalovje in jih vrglo osem metrov globoko ter popolnoma zasulo. Ostale delavce, ki so bili navzoči, je občila groza. Pri-

skočili so, da bi pomagali ponesrečenim. Najhujše poškodbe je dobil 23 letni Adam Vranković iz Sinja v Dalmaciji. Razbita mu je bila črepinja, povrh pa je imel še druge poškodbe po vsem telesu. Tovariši so ga položili na nosilko in odnesli v mornariško bolnišnico, a ko so prišli tja, so izročili zdravnikom že mrliča. Nevarno ranjen je tudi Petar Nenardić iz Bosne; tudi njemu je počila črepinja in zdravniki nimajo upanja, da bi ga rešili. Sicer ne smrtno nevarno, pa vendar tudi težko poškodovan je še Ilija Rebić iz Sinja. Oba so oddali v bolnišnico. Bilo bi hučo, če bi to bila prva nesreča na Valdefigu. Toda omenili smo že, da so smrtne nesreče tukaj na dnevnem redu. N. D. O., ki tukaj pod patronatno mornarice gospodari, pa še ni imala besedice, da bi obsodila zločinsko nemarnost, kaj še da bi bila storila kak resen korak zoper brezskrbno ubijanje delavcev! Saj bi izgubila patent, če bi nastopila proti podjetništvu, pa za delavce. Sicer je pa očitno, da se tudi drugi faktorji ne brigajo za varnost tega zapuščenega delavstva. Če bi obrtno nadzorništvo storilo svojo dolžnost, bi bilo nemogoče, da je Valdefigo pravo pokopališče živih. A pri obrtnem nadzorništvu menda mislijo, da se mornarica ne sme kontrolirati. Če se izvedo kakšne grozote, ki jih uganjajo beli izkoriščevalci v Afriki zoper zamorce, se najde vsaj kakšno pero, ki obsodi take nečlovečnosti tudi v meščanskem časopisju. Pulj ni v Afriki, ima vsakovrstne oblasti, zanj veljajo avstrijski zakoni in vendar se delavcem pod komando c. in kr. mornarice ne godi bolje kakor črnim delavcem v Afriki. Marina dobro ve, zakaj zabranjuje organiziranje tega delavstva in N. D. O. ve, zakaj ji tako pasje zvesto služi. Toda če misli mornarica, da zanjo ne veljajo zakoni, se bo tudi v Avstriji našlo mesto, odkoder se bo poučila, da ne stoji nad postavo, ampak da jo mora spoštovati kakor vsak privatni podjetnik.

— Regiment 87. Iz Pulja nam pišejo: Pri 87. polku, o katerem je imel »Rdeči Prapor« že marsikaj poročati, se nekateri gospodje zelo jeze, da se poučuje javnost o rečeh, ki naj bi bile lepo pokrite s plaščem vojaške tajnosti. A namesto da bi s potrebno odločnostjo napravili red in odstranili nedostatke, iščejo pa iščejo, kdo da je »korespondent«. Gospodje pač mislijo, da je vojašnica še vedno s kitajskim zidom obdana ječa, iz katere ne more nič priti na dan brez »izdajstva«. Da ve dandanes, ko mora nositi puško vse kar leze in gre, vsak civilist približno toliko o vojaštvu kolikor večina oficirjev, navadno pa več kakor nižje šarže, je gospodom menda neumevno. In zato neprenehoma stikajo po kasarni. Tako so nekega svobodnika (Gefreiter) K. potegnili v preiskavo in izročili vojaškemu sodišču v Trstu, po naših informacijah zato, ker sumijo, da je on poročal prokletemu časopisju o nerednostih pri polku. Čudimo se le kratkovidnosti teh gospodov. Ne poznamo omenjenega vojaka in ne vemo, če se mu more pripisovati tako znanje, kakor mu ga podtikajo gospodje. Prepričali pa se bodo kmalu, da vse zapiiranje in zatikanje ne bo nič pomagalo, če se ne napravi red. Skrbite, da se ne bodo vojaki sekirali po nepotrebnem, da se jim ne bo delala škoda, pa bo konec dopisov, prej pa ne, pa če izpremenite vso vojašnico v zapor. Gotovo nam je žal, ako mora ta ali oni vojak po nedolžnem trpeti radi vašega po krivih potih blodečega suma, ampak več nam je do tega, da se konča trpinčenje in sekiranje vojakov. Vemo da je med častniki 87. pešpolka tudi takih, ki poznajo svoje dolžnosti; oni morajo pa tudi vedeti, da se naša kritika ne tiče njih. A če se je dal red napraviti pri drugih polkih, se bo moral dati napraviti tudi pri tem.

Štajersko.

— Ustrelil se je v pondeljek ob 1/212. dopoldne v stari celjski vojašnici računski podčastnik Hebar radi nerednosti, ki jih je bil povzročil. Ko je nadporočnik zaslíševal v stotnijski pisarni vojake, se je s podstrešja zaslíšal strel. Ko so prišli tja, so našli Hebarja že mrtvega.

Umetnost in književnost.

Slovensko gledališče. Ravnateljstvo slov. gledališča v Ljubljani razglašja za letošnjo sezono, ki se otvori v soboto, 1. okt., sledeči repertoar:

A. Drama: E. Kristan: »Samosvoj«. Drama; V. F. Jelenc: »Na vasi«. Ljudska igra s petjem; A. Medved: »Kacijanar«. Zaloigra; Ivo Vojnović: »Ekvinocij«. Drama; »Psyche«. Drama; Petar Petrović: »Solza«. Slike z vasi; Ljubinko: »Sojenice«. Pravljica s petjem; Jaroslav Hilbert: »Krivica«. Drama; Leo Birinski: »Moloh«. Zaloigra; Melhior Lengyel: »Tajfun«. Drama; Herman Bahr: »Koncert«. Veseloigra; Roda Roda: »Dana Petrovićeva«. Drama; Gerh. Hauptmann: »Voznik Henschel«. Drama; Artur

Schnitzler: »Ljubimkanje«. Drama; Jokels & Strauss: »Igre njene ekselence«. Komedia; Ljud. Thoma: »Morala«. Komedia; K. Schönherr: »O kresu«. Drama; R. Hawel: »Bleda žena Skrb«. Ljudska igra; Aleks Bisson: »Neznanka«. Drama; Dario Nicodemi: »Zavetje«. Drama; Jerome Jerome: »Tujece«. Legenda; Croisset & Leblanc: »Tat vseh tatov«. Komedia; André Picard: »Osa«. Komedia; J. M. Barrie: »V tihi ulici«. Veseloigra; Hennequien & Veber: »Zakonske metode«. Burka; Engel & Horst: »Mišnica«. Burka.

B. Opera in opereta: Novosti: Umberto Giordano: »Majnik« (Mese Mariano). Opera. Edvard Poldini: »Vagabund in princesa«. Opera. Leo Delibes: »Lakme«. Opera. Srečko Albini: »Baron Trenk«. Opereta. Franc Lehár: »Knežna«. Opereta. »Grof Luksemburški«. Opereta. »Vesela vdova«. Opereta. Karel Moor: »Gospod profesor v peklu«. Opereta. Emerik Kálmán: »Jesenski mane-ver«. Opereta. — Reprize: Bedřih Smetana: »Dalibor«. Opera. R. Wagner: »Tannhäuser«. Opera. A. Thomas: »Mignon«. Opera. Giacomo Puccini: »Bohème«. Opera. Georges Bizet: »Carmen«. Opera. K. M. pl. Weber: »Čarostelec«. Opera. Ivan Strauss: »Ciganski baron«. Opereta. Ravnateljstvo si pridržuje pravico, da to ali ono izmed navedenih dramskih, opernih ali operetnih del nadomesti s kakšnim drugim enakovrstnim delom.

Predstave bodo ob torkih, četrtkih, sobotah in nedeljah.

Naznanilo.

Zagorje ob Savi. Podružnica steklarjev je dne 11. septembra sklenila izključitev Jakob Sajkota, steklarskega mojstra, iz svoje strokovne organizacije ter obvešča vse sodruga s tem, Razlogi za izključitev so sledeči. Na jasnem smo bili že poprej, da je Jakob Sajko povzročitelj nesramnih člankov v »Slovenskem Narodu« z dne 24. in 26. jebra. t. l. Čakali pa smo z našim sklepom do porotne obravnave, če se bo sodrugu Čobalu res kaj dokazalo. Ker pa je obravnava pokazala, da je bil Čobal napaden popolnoma po krivem samo iz hudobije, od narodnjaških, Jakobu Sajkotu enakih škodoželjnih ljudi, smatramo svoj sklep za dovolj utemeljen. S tem pa tudi mislimo, da smo izpolnili željo vseh sodrugov v naši steklarni kakor tudi naših sodrugov po drugih tovarnah.

Zagorje ob Savi, 11. septembra 1910.

Josip Erneitz.
načelnik.

Rihard Ranzinger,
blaginjak.

Kjer sta v redu tek, prebava,

Sta telo in duša zdrava!

Torej: Da ne boš bolan,

Vživaj pravi „FLORIAN“.

Želodčni likér

je pripravil tek in prebavo marsikomu, ki je zamán kupoval draga in neprijetna zdravila!

Ljudska kakovost

liter K 2.40

Kabinetska kakovost

4.80

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Klobuke, cilindre in čepice v najnovejših faconah in velikih izberah priporoča

Ivan Soklič. Založnik c. kr. avstrijskih držav. uradnikov.

Ljubljana, Pod trančo št. 2.

Postaja električne železnice.

? I ?
I K O
? O ?

Najboljša ura sedanosti
Zlata, srebrna, tula, nikel-
nasta in jeklena se dobi
samo pri

H. Suttner,
Ljubljana, Mestni trg
Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška varstvena znamka

IKO

? I ?
I K O
? O ?

L. PEVÁLEK
LJUBLJANA, ŽIDOVSKA UL. 4

priporoča svojo akcidenčno

tiskarno

z električnim obratom.

Izvršuje tiskovine: vizitke, račune, pisma,
kuverte, raznovrstna vabila, zaročna, po-
ročna in druga različna naznanila, komi-
sijske knjižice, parte i. t. d. po brezkon-
kurenčnih cenah.

Trgovina s papirjem, pisalnim in risalnim
orodjem. Razglednice na debelo in drobno,
ceneje kot povsod drugod. Izvrševanje raz-
glednic vseh vrst. Reklamni koledarji za
l. 1911 s korbco ali brez po zelo nizkih cenah.

Našim somišljenikom priporočamo:

Ilirija in Praxin kremo
za črevlje.

Ciril in Metodovo vazelino in
vazelino z mednarodno znamko Ciril-Metoda
ter Plerin čistilo za kovine

Te predmete izdeluje domača tvornica ke-
mičnih izdelkov

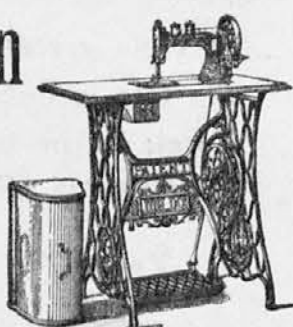
Golob & Volk, Ljubljana.

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta 17

priporoča vo o
bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt

Pisalni stroji „Adler“

Vozna kolesa.

Ceniki zastoj in franko.

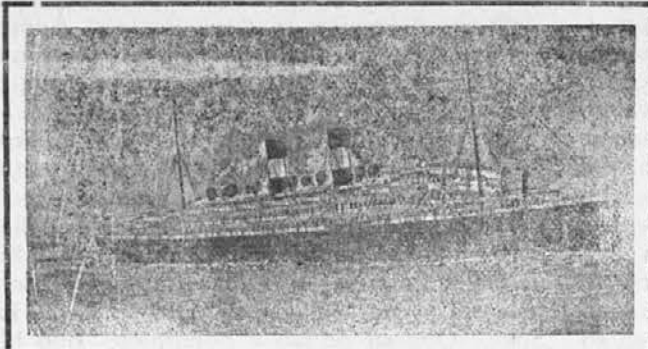
Gostilna „Pri panju“

Vegova ulica št. 10

se priporoča za mnogobrojen obisk

lastnik **Leonardo Galante**

ima najboljše pijače: dobiva se izboren pelin-
kovac, goriška, istrska, dalmatinska vina
in dolenski cviček po najnižji ceni.

Potniki v severno in južno Ameriko

vozijo sedaj le po domači avstrijski progi

AVSTRO-AMERIKANA

Trst - Newyork, Buenos Aires - Rio de Janeiro

z najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtenicama, električno razsvetljavo, brezžičnim brzojavom, na katerih je
za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, sveži kruh, posteljo, kopelj i. t. d.
Odhod parnikov: V severno Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.
Vsakovrstna pojasnila dajo drage volje brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:
SIMON KMETETZ, Ljubljana, Kolodvorska ul. 26.

50% prihranite

stroškov v gospodinjstvu na mleku, slad-
korju in kavi; kri, moč, zdravje, dosežete
in ohranite, ako pijete

SLADIN

Kdor se hoče o tem prepričati, dobi svak
knjižico brezplačno
v lekarni Trnkoczy
zraven rotovža v Ljubljani
ali po pošti, vsak, kdor po njo piše.

A. Zupančič

knjigovez v Ljubljani

Slomškova ulica št. 31

priporoča svojo nanovo urejeno

knjigoveznico

za prijazna naročila vsakovrstnih v knjigo-
veško stroko spadajočih del. — Razuu
vezanja raznih knjig za knjižnice in šolsko
rabo se še posebno priporoča za naročila
trgovskih knjig (protokolov), različnih
map, vzorčnih knjig in vsakovrstnih kar-
tonaž. Izdelaje tudi okvirje in passepartout,
priklad. za različne podobe, fotografije itd.
Cene nizke. — Postrežba točna.

Franjo Parkelj

lastnik reklamnega in plakaterskega podjetja,
snaženje stanovanj in okenj

Ljubljana

Šelenburgova ulica št. 6

izvršuje

vsa v to stroko spadajoča dela
točno in po zmernih cenah.

Castiti gospod

Gabrijel Piccoli

lekarnar

v Ljubljani.

Vašo tinkturo za želodec sem že vso

z velikim uspehom porabil, katero iz srca
priporočam v veliko korist vsaki družini
ter se Vam iskreno zahvaljujem in prosim,
blagovolite mi poslati še 24 stekleničic Vaše
tinkture za želodec.

Z odličnim spoštovanjem

Josip Sterle

Posestnik in premirani medvedji
lovec v Koritnicah, pošta Knežak
pri Št. Petru na Krasu.

Za

priporoča trdka

jesen in zimo Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernova ul. 9
svojo bogato zalogo
izgotovljenih oblek za gospode in dečke ter mične novosti v konfekciji
za dame in deklice. Ceniki zastoj in franko.

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev

registrovana zadruga z omejeno zavezo

s sedežem v Ljubljani, Marije Terezije cesta II (Kolizej)

Zaloga pohištva
lastnega izdelka in tapetniškega blaga.

Izvršuje vsa mizarska stavbna dela.

Lastna tovarna na Glinah pri Ljubljani.

Prvi kranjski pogrebni zavod

FR. DOBERLET

Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 10.

Ustanovljen leta 1868.

26—10

Telefon šte. 97.

Prevzemajo se pogrebi, prevažanja z vozom in po železnici in oskrbujejo se tudi
pogrebov se tičeče stvari v Ljubljani po najnižjih cenah. Imitirane kovinskolesne krste
lastnega izdelka. Velika zaloga kovinskih krst v vseh velikostih s primerno opravo.
Oskrbujejo se sveži in suhi cvetlični venci s primernimi trakovi z napisom
in brez napisa.

Svarilo!

Prosimo spoštovana gospodinja, ne zahte-
vajte pri nakupu kar na kratko zavitek ali
zabojček „cikorije“, temveč določeno znamko:

:Franck:

da imate jamstvo za vedno jednako in naj-
boljšo kakovost. — Pazite pri tem na varstvene
znamke in podpis, kajti naše zamotanje se v
jednakih barvah, papirju in z podobnim
natisom ponareja. —

Henrik Franck & sinovi

Tovarn. znamka

Tovarn. znamka

Tovarn. znamka

4. X. 4457, 19.10. H. V.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

Telefon šte. 168.

V LJUBLJANI

Telefon šte. 168.

priporoča svoje

izborna pivo v sodcih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI.

Kavarna

„Unione v Trstu“

ulica Caserma in Torre Blanca

se priporoča.